

PŘÍLOHA 1: VÝPOČTY HERTZOVY KONTAKTNÍ ÚLOHY

Vypočet potřebné zátěžné síly

Tab. 1 Materiálové charakteristiky kontaktní dvojice

Materiál	Modul pružnosti E (GPa)	Poissonův poměr ν (-)
Ocel	210	0,3
Safír	400	0,29

Liniový kontakt

Tab. 2 Velikost parametrů vstupujících do Hertzovy úlohy – liniový kontakt

Konstanta	Velikost	Jednotka
Kontaktní tlak p_{maxl}	600	MPa
Redukovaný poměr křivosti r_{e1}	4,55	mm
Teoretická délka kontaktu l	10	mm

Výpočet potřebné zátěžné síly F_{Z1} pro vhodný kontaktní tlak je dle klasické Hertzovy teorie. Kontaktní tlak p_{maxl} je dle rovnice (1).

$$p_{max1} = \frac{2}{\pi} \cdot \frac{F_{Z1}}{b \cdot l} \quad (1)$$

Kde: b ...poloviční šířka stykové plošky (viz rov. (2)), l ...délka liniového kontaktu,
 p_{max} ... Hertzův kontaktní tlak, F_z ... Zatížení

$$b = \sqrt{\frac{8}{\pi} \cdot \frac{r_{e1}}{E_r} \cdot \frac{F_{Z1}}{l}} \quad (2)$$

Kde: r_e ...redukovaný poloměr křivosti, E_r ...redukovaný modul pružnosti

Dosazením rovnice (2) do rovnice (1) lze získat úpravou výpočet zátěžné síly, viz rov. (3).

$$p_{maxl} = \frac{2}{\pi} \cdot \frac{F_{Z1}}{\sqrt{\frac{8}{\pi} \cdot \frac{r_{e1}}{E_r} \cdot \frac{F_{Z1}}{l}} \cdot l} \rightarrow F_{Z1} = \frac{2 \cdot p_{max1}^2 \cdot \pi \cdot r_{e1} \cdot l}{E_r} \quad (3)$$

Vypočet redukovaného modulu pružnosti je dle rovnice (4). Redukovaný poloměr křivosti je ekvivalentní poloměru křivosti vzorku, jelikož druhé kontaktní těleso je rovný povrch. Poloměr ve středu vzorku je $r = 4,55$ mm.

$$E_r = \frac{2}{\left(\frac{1-\nu_1^2}{E_1}\right) + \left(\frac{1-\nu_2^2}{E_2}\right)} \quad (4)$$

Kde: ν ...poissonův poměr, E ...Modul pružnosti materiálu

Dosazením do rovnice (4) hodnoty z Tab. 1 získáme konstantu E_r :

$$E_r = \frac{2}{\frac{1-0,3^2}{210 \text{ GPa}} + \frac{1-0,29^2}{400 \text{ GPa}}} = 302 \text{ GPa}$$

Dosazením konstant pro kontaktní dvojici ocel-safír do rovnice (3) získáme nutné zatížení kontaktu.

$$F_z = \frac{2 \cdot (600 \text{ MPa})^2 \cdot \pi \cdot 4,55 \text{ mm} \cdot 10 \text{ mm}}{302 \text{ 000 MPa}} = 340,8 \text{ N}$$

Rozměr kontaktu, resp. jeho šířku lze zjistit dosazením do rovnice (2), která nám vypočte poloviční šířku kontaktu.

$$b = \sqrt{\frac{8}{\pi} \cdot \frac{4,55 \text{ mm}}{302 \text{ 000 MPa}} \cdot \frac{340,8 \text{ N}}{10 \text{ mm}}} = 0,04 \text{ mm} \rightarrow 2b = 0,08 \text{ mm}$$

Dosazením mat. konstant pro kontaktní dvojici ocel-ocel do rov. (2), (3) a (4) získáme výsledky zaznačené v Tab. 3.

Tab. 3 Vypočtené parametry liniového kontaktu

Mat. kombinace	Redukovaný modul pružnosti E_r (GPa)	Zatížení F_z (N)	Šířka kontaktu $2b$ (mm)
ocel-safír	302	340,8	0,08
ocel-ocel	230,8	446	0,1

Bodový kontakt

Tab. 4 Velikost parametrů vstupujících do Hertzovy úlohy – bodový kontakt

Konstanta	Velikost	Jednotka
Kontaktní tlak $p_{\max 2}$	600	MPa
Poloměr křivosti $r_{1,2} = r_1 = r_2$	12,7	mm
Redukovaný modul pružnosti E_r	302	GPa

Pro výpočet je nutné znát redukovaný poloměr křivosti bodového kontaktu. Výpočet redukovaného poloměru křivosti r_{e2} je zaznačen rov. (5). Z důvodu kulového kontaktního tělesa si poloměry křivosti r_1 a r_2 odpovídají a jsou totožné.

$$\frac{1}{r_{e2}} = \frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} \rightarrow r_{e2} = \frac{r_{1,2}}{2} \quad (5)$$

Kde: r_1 ...Poloměr křivosti kuličky v ose X, r_2 ...Poloměr křivosti kuličky v ose Y

Pro výpočet zátěžné síly F_{Z2} je nutné upravit a dosadit rovnice pro výpočet maximálního Hertzova tlaku $p_{\max2}$ [dle rov. (6)] a šířku kontaktu a viz rov. (7).

$$p_{\max2} = \frac{3}{2 \cdot \pi} \cdot \frac{F_{Z2}}{a^2} \rightarrow F_{Z2} = \frac{\left(\frac{3 \cdot r_{e2}}{E_r}\right)^2}{\left(\frac{3}{2 \cdot \pi \cdot p_{\max2}}\right)^3} \quad (6)$$

$$a = \sqrt[3]{\frac{3 \cdot F_{Z2} \cdot r_{e2}}{E_r}} \quad (7)$$

Výpočet redukovaného poloměru křivosti r_{e2} :

$$r_{e2} = \frac{12,7 \text{ mm}}{2} = 6,35 \text{ mm}$$

Dosazením do rov. (6) získáme zátěžnou sílu potřebnou pro vyvození kontaktního Hertzova tlaku $p_{\max2}$, pro kontaktní dvojici ocel-safir. Následně dosazením vypočtené síly F_{Z2} do rov. (7)

$$F_{Z2} = \frac{\left(\frac{3 \cdot 6,35 \text{ mm}}{302\,000 \text{ MPa}}\right)^2}{\left(\frac{3}{2 \cdot \pi \cdot 600 \text{ MPa}}\right)^3} = 8 \text{ N}$$

$$a = \sqrt[3]{\frac{3 \cdot 8 \text{ N} \cdot 6,35 \text{ mm}}{302\,000 \text{ MPa}}} = 0,08 \text{ mm}$$

Dosazením mat. konstant pro kontaktní dvojici ocel-ocel do rov. (4), (6) a (7) získáme výsledky zaznačené v Tab. 5.

Tab. 5 Vypočtené parametry bodového kontaktu

Mat. kombinace	Redukovaný modul pružnosti E_r (GPa)	Zatížení F_{Z2} (N)	Poloměr kontaktu a (mm)
ocel-safir	302	8	0,08
ocel-ocel	230,8	13,5	0,1